אבל קשרו אדם חייב. פי' בתר דניים ומשום נור ולאו דוקא קשרו אלא כל היכא דלא אצנעיה כקשרו דמי כדקאמר אי דלא אצנעיה פושע הוא:

אלא מתני' בראדייה אדויי. ואיירי בדליל הפקר או דמכריה ואצנעיה: **וכי** אתמר דרב הונא בעלמא אתמר. דלא מתוקמא אמתני' דקשרו אדם מייב משמע הכל ובדאדייה אדויי ° נמי מייב בעל תרנגול ונקוטרם פי' דלא מתוקמא אמתניתין משום שהקושר היה פטור כיון דאדייה אדויי שלא נתקל אדם בכורו וקשה לפי' מ"מ ליחייב משום אשו דהוי כאבנו וסכינו ומשאו שהניחן ברשות נגו ונפלו ברוח מלויה והזיקו בהדי דאזלי דהאי תרנגול הוי ברוח מלויה מדפריך אי דלא אצנעיה פושע הוא: **נקשר** מאליו פטור. דאיש בור ולא שור בור:

קשרו אדם חייב. לאו דוקא קשרו דה"ה אם היה במקום המוצנע והניחו במקום המולפה שפשע בו ואפי' לא הגביהו ולא קנאו ולא כמו שפירש הקונטרס דקני' בהגבהה כשקשרו ויש לו להאי דליל בעניים דכל תקלה שהניחה ברה"ר מיחייב היה משום בור אע"ג שלא זכה בה דעד כאן לא פליגי רב ושמואל (לקמן ד' סח:) אלא בדלא אפקרי' אבל בדאפקרי' בין לרב בין לשמואל היינו בור:

וחזיר שאכל חתיכה של בשר. אכילה ע"י הדחק היא כדמסיק והא דתנן גבי מדורות הנכרים ומייתי לה בפרק קמא דפסחים (דף ט.) כל מקום שחזיר ומולדה יכולין להלך אין צריכין בדיקה אומר ר"מ דשאני נפלים דרמיכי מתגלגל

והא"ר יוחנן. לקמן בהאי פירקין (דף כו.): **כי קאמר רבי יוחנן.** אין חצי נזק חלוק על חצי נזק דקרן קאמר דכתיב [שמות כא] יחלון וחלו תרי זימני לאפוקי ממאן דפריך לקמן [כו.] ולא תהא קרן ברה"ר חייבת כלום מק"ו אבל חצי נזק דצרורות לעולם פטור ברה"ר: **אקילעא.** פרק"א שלפני הבית: **כשכשה בוגבה מהו.** אורחה הוא ופטורה ברה"ר או לא: **וכי יאחוזה.** בעלה בזנבה וילך ודלאי פטור ברה"ר: **הא אורחה היא.** ותולה לרגל היא: **כשכוש יתירא קמבעיא ליה.** אי אורחה הוא או לא: **לא שנו.** דחצי נזק ותו לא: **אלא שנקשר מאליו.** דהליל ברגל התרנגול: **אבל קשרו אדם חייב.** הקושר נזק שלא להוי בור ואם נתקל בו אדם חייב בנזקו: **נקשר מאליו.** דמתניתין: **מאן חייב.** לשלומי חצי נזק: **אי בעל דליל.** שאין התרנגול שלו: **פושע הוא.** וטוליה נזק בעי לשלומי שהרי בורו הוא שהשליכו לרה"ר: **אלא.** דאצנעיה בביתו וחיילאו תרנגול מביתו וחייב בעל התרנגול: **אין בור ולא שור בור.** כי יכרה איש בור דחמר רחמנא ולא כי יכרה שור בור והאי דליל תרנגול ברהו: **אלא מתני'.** לא מתוקמא אלא באדייה אדויי שזרק התרנגול הדליל ושיבר בזריקתו כלים דהוו צרורות ואפילו קשרו אדם נמי לא משלם אלא ח"ג בעל התרנגול והקושר פטור שלא נתקל אדם בכורו. ודרב הונא לא מתוקמא אמתני' אלא בעלמא אתמר והכי אתמר דליל הפקר כו': **נקשר מאליו.** בתרנגול ונתקל בו אדם פטור דמאן ליחייב דליל ליה בעלים בעל התרנגול נמי אין בור אמר רחמנא ולא שור בור: **קשרו אדם חייב.** הקושר דקנייה בהגבהה ויש לו להאי דליל בעלים: **משום מאי מחייב.** הא לאו בור מעליא הוא שהרי לא הזיק במקום שקשרו אם שהתרנגול גרר למקום אחר: **בורו המתגלגל.** דמייתינן ליה בפ"ק (דף ו.) בהאי הטוה: **מתני' כיצד השן מועדת.** ומשני לאכול את הראוי לה: **משלמת ח"נ.** דמשונה היא: **אכל כרש"ל פטור.** דבעינן ונער כשהא אחר [שמות כב] ואכסות וכלים נמי פטור. בגמרא [כ.] מפרש לה: **מה שנהנים.** לאו משלומין מעליא ניהו כדמפרש בגמ' [שם]: **מגדי הרחוב משלמת מה שהזיקה.** כדין קרן תם חצי נזק ומועד נזק שלם וכגמ' [כא.] מפרש לה: **גמ' ופרה שאכלה שעורין.** שהן מאכל חמור: **וחמור שאכל כרשינין.** שהן מאכל פרה וכן חזיר וכלב. ואע"ג דאיין רגילין בכך הואיל ואורחייהו למיכליהו ע"י הדחק כשהן רעבין ראויין להן קרינן ביה: **כל מידי דלאו אורחיה.** למיכל כל שעה: **ואכלה ע"י הדחק.** כלומר ואורחיה למיכל ע"י הדחק כי הני: **שמיה אכילה.** ואפילו שלא ע"י הדחק: **שוגרא דאכל חמרי.** אורחיה למכליהו ע"י הדחק אבל כסות וכלים אפילו ע"י הדחק לא אורחיה למכליהו אלא מתכוין להזיק: **ופלסיה.** לעסו. ליזנא אחריבא פלסיה סדקו ולא שמעתי: **אפלא חצי נזק.** דמשונה הוא וכגון דתפס נזק דאין דינין דיני קנסות בנבל ופלגא נזקא קנסא: **אורחיה לפלוסי פלא.** כשהוא לועס הפת לועס הסל עמו: **בחיה.** שאין דרכה בפת אפילו ע"י הדחק אבל חמור דרכו בכך: **דמעוי.** לגי אם: **בעביא.** לגי אין דרכו בפת ובשר: **ובפסורא.** שעל השלחן אכלו שאין דרכו בכך: ההוא

והאמר ר' יוחנן [6]אין חצי נזק חלוק לא לרשות היחיד ולא לרשות הרבים מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים לא התיזה ברה"ר והזיקה ברשות היחיד והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן א"ל הדרי בי איבעית אימא כי אמר רבי יוחנן אקרן יתיב רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא אקילעא דרבי יהודה נפק מילתא מביניהו כשכשה בזנבה מהו א"ל אידך וכי יאחזנה בזנבה וילך אי הכי קרן נמי נימא וכי יאחזנה בקרן וילך הכי השתא קרן לאו אורחיה הא אורחיה וכי מאחר דאורחיה מאי מבעיא ליה [8]כשכוש יתירא מבעיא ליה: בעי רב עינא כשכשה באמתה מהו מי אמרינן מידי דהוה אקרן קרן לאו יצרא קתקיף ליה הכא נמי לא שנא או דלמא קרן כוונתו להזיק הא אין כוונתה להזיק [9]תיקו: התרנגולין מועדין להלך בדרכן ולשבר וכו': אמר רב הונא לא שנו [1]אלא שנקשר מאליו אבל קשרו אדם חייב נקשר מאליו מאן חייב אילימא בעל הדליל היכי דמי אי דאצנעיה [2]אנוס הוא ואי לא אצנעיה פושע הוא אלא חייב בעל תרנגול מאי שנא כוליה נזק דלא דכתיב [3]כי יפתח איש בור [4]ולא שור בור חצי נזק נמי איש בור ולא שור בור אלא [5]מתני' [6]בדאדייה אדויי וכי אתמר דרב הונא בעלמא אתמר [7]דליל הפקר אמר רב הונא נקשר מאליו פטור קשרו אדם חייב משום מאי חייב אמר רב הונא בר מנוה משום [8]בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה: **מתני'** [9]כיצד [10]השן מועדת לאכול את הראוי לה [11]הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות [12]אכלה כסות או כלים משלם חצי נזק [13]במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברשות הרבים פטור [2]ואם נהנית משלמת מה שנהנית כיצד משלמת מה שנהנית אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית [3]מצדי הרחבה משלמת מה שהזיקה מפתח החנות משלמת מה שנהנית מתוך החנות משלמת מה שהזיקה: **גמ'** תנו רבנן השן מועדת לאכול את הראוי לה כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה אוכלין הראויין לה ושתתה משקין הראויין לה משלם נזק שלם [4]וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה בשר משלם נזק שלם [5]ופרה שאכלה שעורין וחמור שאכל כרשינן וכלב שליקק את השמן וחזיר שאכל חתיכה של בשר משלמין נזק שלם אמר רב פפא השתא דאמרת כל מידי דלאו אורחיה ואכלה ליה [6]ע"י הדחק [7]שמיה אכילה האי שונרא דאכל תמרי וחמרא דאכיל ביניתא משלם נזק שלם ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא [8]חייביה רב יהודה לשלם נזק שלם אנהמא ואסלא חצי נזק ואמאי כיון דאורחיה למיכל נהמא [9]אורחיה נמי לפלוסי סלא [10]דאכל והדר פלים ופת אורחיה הוא ורמינהו [11]אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק מאי לאו בבהמה לא [12]בחיה חיה בשר אורחיה הוא דמטוי ואיבעית אימא בטביא ואיבעית אימא לעולם בבהמה ובפתורא

מתגלגל

עין משפט נר מצוה

כב א ב מיי' פ"ח מהל' נזקי ממון הל' יא סמג עשין קי טוש"ע ח"מ סי' שלז סעי' כ:
כג ג ד ה ו מיי' שם פ"ב הלכה י יא ופיי' בהשגות ובמ"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף י וע"ש בהגה"ה:
כד ז מיי' פ"ח שם הל' ה ופ"ב שם הלכה ט סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף ו:
כה ח ט מיי' שם פ"ב הלכה ט ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שלא סעיף ט כ:
כו י מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ז וסימן שפט סעיף טו:
כז כ מיי' שם הל' ט סמג שם טוש"ע שם סימן שלא סעיף ס:
כח ל מיי' שם הל' ט טוש"ע שם סעי' ט:
כט מ נ מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף ג:
ל ס ע פ מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ד:
לא צ ק מיי' שם הלכה ז טוש"ע שם סעיף ג:

רבינו חננאל

היחיד חייב דהה שאמר ר' יוחנן אין חצי נזק חלוק לא ברשות היחיד ולא ברשות הרבים אוקימנא אקרן כרבנן ולא כר' טרפון. כשכשה בזנבה והזיקה כרגל דמי דהא אורחא היא וברשות הרבים פטורה כי מבעיא לן כשכוש יתירא. וכן כשכוש באמתו הני תרי איבעיין ולא ולא איפשיטן: **מתני'** התרנגולין מועדין להלך כדרכן. ולשבר וכו' אוקימנא למתני' דאדייה אדויי פי' שדידה התרנגול את הכלי בדליל שברגלו ושברו שהיא משונה בחצר הניזק שישלם בעל התרנגול חצי נזק כרבנן. דליל הפקר אמר רב הונא נקשר מאליו ברגלי התרנגול ודידה ושיבר כלי פטור בעל התרנגול מאי טעמא דכתיב כי יכרה איש בור ולא שור בור וזה הבור חרנגול עשאו. קשרו אדם ברגלי התרנגול ודידה ושיבר כלים חייב הקשרו מאי טעמא אמר רב הונא בר מנוח משום בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה וקייל בבור נזק שלם: **מתני'** כיצד השן מועדת לאכול כו' ת"ר בהמה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה אוכלין הראוין לה ושתתה משקין הראוין לה משלמת נזק שלם. וכן פרה שאכלה שעורים וחמור שאכל כרשינין וכלב שליקק שמן וחזיר שאכל חתיכה של בשר משלמין נזק שלם. וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה בשר משלמין נזק שלם. דייק רב פפא מהא דקתני פרה שאכלה שעורים

מסורת הש"ס

[1] [לקמן כו.], [2] [לקמן מח. נא.], [3] [לקמן כו.], [4] [לקמן פיכ"ש שם], [5] [לעיל נ.], [6] [לעיל יח:], [7] [לעיל נו.], [8] [שבת קו. ועי' לקמן קי.], [9] [שמות כא].

תורה אור השלם

[1] וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור: שמות כא לג

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ובי כו' נמי חייב בעל תרנגול. עי' לקמן כב ע"ב תוס' ד"ה ולחייב:

לעזי רש"י

פרק"א [פורק"א]. אכסדרה.

מוסף רש"י

בדאדייה אדויי. כמו (לעיל נ) וידו אלן כי (ביצה לם). **בורו המתגלגל.** כגון הניח אלן ברה"ר וכשעדה נמקומה לא הזיקה ונגלגלה רגלי אדם וכמקום למקום אחר והזיקה שם (לעיל ו.). **וטרפה בהמה ואכלה בשר.** הרגתה ואכלה הכשר (לעיל כו:).

רבינו חננאל (המשך)

וחמור שאכל כרשינין וחזיר שאכל בשר. ואמר השתא דאמר כל מידי דלא אורחיה ואכלה על ידי הדחק שמה אכילה. שונרא דאכל תמרי וחמרא דאכל ביניתא משלם נזק שלם. ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא חתך בשיניו הסל חייביה רב יהודה אנהמא נזק שלם שהשן ברשות הניזק נזק שלם משלם ואסלא חצי נזק דמשונה היא. ורמינן עליה אכלה פת ובשר ותבשיל משלמין חצי נזק. ופרקי' מתני' בחיה כגון ארי שאין דרכו לאכול פת. ואקשי' אי חיה (אי) [הא] בשר אורחיה היא. ואוקימנא בשר צלי או כגון צבי שאין דרכו לאכול בשר. פי' פתותא [6] פת (פתיחה) [פתותה] בתוך המרק.

---

[6] וכ"ה בכ"ש מקונלא בשם רבינו דנרים בפתותא והוא פת הנטמה בקמרה חד אין דרכה לאכול ע"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com